

U.1998.444H .

Afhøring af centrale politikere og embedsmænd

H.K. 13. januar 1998 i sag 361/1997

Hanne Norup Carlsen m.fl. (adv. Karen Dyrkjær-Hansen, Kbh., e.o., og adv. Christian Harlang, Kbh., e.o.)

mod

statsminister Poul Nyrup Rasmussen (Km.adv. v/adv. Hagel-Sørensen, Kbh.). Biintervenienter:

1) professor, dr.jur. Ole Krarup.

2) Foreningen Grundlovskomite 93 som mandatar for Allan S. Aabech m.fl.

Efter at indstævnte, statsminister Poul Nyrup Rasmussen, har opfyldt Højesterets kendelse af 3. november 1997 om fremlæggelse af nærmere angivne dokumenter, har appellerne, Hanne Norup Carlsen m.fl., til brug for bevisførelsen yderligere fremsat begæring om tilladelse til, at der foretages subsidiære vidneafhøringer af udenrigsminister Niels Helveg Petersen, fhv. minister Ivar Nørgaard og fhv. ambassadør og generalsekretær Niels Ersbøll.

Udenrigsminister Niels Helveg Petersen ønskes afhørt om baggrunden for den ændrede holdning til hjemmelsspørgsmålene i relation til handelspolitiske sanktioner og VVM-direktivet.

Fhv. minister Ivar Nørgaard ønskes - i relation til bilag 139 (et interview i Dagbladet B.T. om fuglebeskyttelsesdirektivet) og udvalgte citater fra det i henhold til editionskendelsen fremlagte materiale (I.2, 3, 4, 5, 7 og 8, II.1, 2 og 9 samt III.1 og 4) - afhørt om præsentationen af de der behandlede hjemmelsspørgsmål for henholdsvis regeringens Fællesmarkedsudvalg og Folketingets Markedsudvalg. Herunder ønskes han afhørt om, hvorvidt der har været overvejelser om forholdet mellem Grundlovens § 20 og udstedelse af retsakter i henhold til traktaten, og om resultaterne af disse overvejelser, herunder hvorvidt disse har været af retlig og/eller politisk karakter. Vidnet ønskes specifikt afhørt om, hvilke personer/organer »vi« og hvilken periode »hele tiden« refererer til i det i bilag 139 gengivne udsagn.

Fhv. ambassadør og generalsekretær Niels Ersbøll ønskes afhørt om noten af marts 1980 (bilag Q), dens baggrund, sigte og virkning, samt om Udenrigsministeriets og Rådets arbejdsgang, herunder Juridisk Tjenestes vægt og placering.

Indstævnte har ikke protesteret mod, at udenrigsminister Niels Helveg Petersen afhøres om baggrunden for den ændrede holdning til hjemmelsspørgsmålene i relation til handelspolitiske sanktioner og har herved bemærket, at spørgsmålet om anvendelse af EØF-Traktatens artikel 113 til handelspolitiske sanktionsformål strækker sig ind i Helveg Petersens periode som udenrigsminister. Indstævnte har derimod protesteret mod, at VVM-direktivet inddrages under afhøringstemaet. Forslaget til VVM-direktivet blev fremsat i 1980 og blev vedtaget den

27. juni 1985. I denne periode var Niels Helveg Petersen leder af Det Radikale Venstre, der var i opposition. Det er ikke rimeligt at udvælge en leder af et oppositionsparti med henblik på at afhøre den pågældende om, hvilke motiver partiet på et tidspunkt, der nu ligger 12-17 år tilbage, havde for at indtage et bestemt standpunkt i en konkret forhandlingssituation. Det fremgår endvidere af bilagsmaterialet, at det ikke var i Markedsudvalget, men i Folketingets Miljøudvalg, der var modstand mod VVM-direktivforslaget. Her var Det Radikale Venstres repræsentant ikke Niels Helveg Petersen.

Appellerne har heroverfor anført, at afhøring vedrørende hjemmelgrundlaget for VVM-direktivet er naturligt knyttet til den tilsvarende afhøring vedrørende handelspolitikken. Hjemmelsspørgsmålet er omtalt i et notat fra Miljøministeriet af 27. februar 1985. Notatet har været sendt til Markedsudvalget, og Niels Helveg Petersen har forholdt sig hertil.

Vedrørende fhv. minister Ivar Nørgaard har indstævnte principalt nedlagt påstand om, at begæringen ikke tages til følge, subsidiært at begæringen alene tages til følge for så vidt angår afhøring om bilag 139 og i sammenhæng hermed afhøring om forslag til retsakter vedrørende fuglebeskyttelse (bilag I.5) og om retsakter vedrørende naturbeskyttelse (bilag III.1), dvs. Rådets afgørelse om indgåelse af Bonn-Konventionen, Rådets afgørelse

om indgåelse af Bern-Konventionen samt Rådets forordning om Cites-Konventionen.

Til støtte for denne principale påstand har indstævnte anført, at der ved de mange - i overensstemmelse med Højesterets kendelse af 3. november 1997 - fremlagte dokumenter er givet et dækkende billede af de besluttende organers opfattelser og dispositioner. Afhøring af alle deltagende personer om de forhold, som dokumenterne belyser, bør herefter ikke tillades. Derfor kan det heller ikke være rimeligt at afhøre en enkelt person om hans personlige opfattelse af det passerede - og andet kan et vidne jo ikke afhøres om. Til støtte for den subsidiære påstand gøres det gældende, at Ivar Nørgaard under ingen omstændigheder kan afhøres om andet end retsakter, hvor afgørende beslutninger er taget på et tidspunkt, hvor han var minister eller formand for Markedsudvalget.

Appellerne har hertil anført, at Ivar Nørgaard er den politiker, der over den længste periode og på de mest centrale poster har deltaget i den politiske beslutningsproces vedrørende EF-retsakter. Efter at han i 1982 fratrådte som minister, var han medlem af Markedsudvalget og tillige markedspolitisk ordfører for Socialdemokratiet.

Indstævnte har ikke protesteret mod begæringen for så vidt angår fhv. ambassadør og generalsekretær Niels Ersbøll. Indstævnte forudsætter dog herved, at Niels Ersbøll alene skal afhøres om den umiddelbare baggrund for, sigte med og virkning af noten af marts 1980 og ikke om konkrete retsaktsforslag, hvilket bør præciseres.

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Melchior, Per Sørensen og Børge Dahl.

Højesterets bemærkninger.

Med opfyldelsen af Højesterets kendelse af 3. november 1997 må det antages, at der ved den skete dokumentfremlæggelse er givet et dækkende billede af udviklingen frem til tiltrædelsen af Traktaten om Den Europæiske Union.

Indstævnte har ikke protesteret mod den begærede afhøring af fhv. ambassadør og generalsekretær Niels Ersbøll eller mod afhøring af udenrigsminister Niels Helveg Petersen om hjemmelsspørgsmålene i relation til handelspolitiske sanktioner. Fhv. minister Ivar Nørgaard er i et interview i B.T. (bilag 139) citeret for en udtalelse om overtrædelse af Grundloven inden for naturbeskyttelsesområdet på et tidspunkt, hvor han var minister.

På denne baggrund finder Højesteret, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at de begærede afhøringer i det nævnte omfang kan have betydning, men at afhøringer i videre omfang ikke kan antages at have betydning for sagen, jf. retsplejelovens § 341.

Højesteret tager herefter begæringen til følge som nedenfor bestemt. Det er ved tilladelsen til vidneafhøringer forudsat, at disse ikke kan føre til ændring af det fastsatte tidspunkt for domsforhandlingen, der begynder den 5. marts 1998.

Thi bestemmes:

Det tillades, at der foretages subsidær vidneafhøring af:

1) udenrigsminister Niels Helveg Petersen vedrørende baggrunden for den ændrede holdning til hjemmelsspørgsmålene i relation til handelspolitiske sanktioner,

2) fhv. minister Ivar Nørgaard vedrørende bilag 139 (et interview til Dagbladet B.T. med overskriften »Vi overtrådte Grundloven«) og hjemmelsspørgsmålene vedrørende forslag til retsakter om fuglebeskyttelse (bilag I.5) og retsakter om naturbeskyttelse (bilag III.1), dvs. Rådets afgørelse om indgåelse af Bonn-Konventionen, Rådets afgørelse om indgåelse af Bern-Konventionen samt Rådets forordning om Cites-Konventionen, og

3) fhv. ambassador og generalsekretær Niels Ersbøll om Udenrigsministeriets og Rådets arbejdsgang, herunder Rådets juridiske tjenestes vægt og placering, samt om noten af marts 1980 (bilag Q), dens baggrund, sigte og virkning, men ikke særskilt om konkrete forslag til retsakter.

Afhøringerne skal finde sted ved Retten på Frederiksberg.